

OLAV AUKRUST (1883 – 1929)

De fleste lyrikere sprer sine dikt over flere små diktsamlinger. Olav Aukrust var ikke denne typen lyriker. Han var godt over 30 år da han ga ut sin første bok, Himmelvarden, men den var til gjengjeld like stor som fem vanlige diktsamlinger. Og den var ikke stor bare i omfang, emnemessig var den nærmest altomfattende. Fjellverdenen i hjembygda Lom ga næring til de kanskje mest storslåtte naturdikt vi har i norsk lyrikk, og visjonene hans om striden mellom det gode og det onde – i naturen som i mennesket – er intense og ekstatiske.

Aukrust arbeider i det samme åndelige feltet som Dante og Draumkvedet-skalden. Aukrust bodde ett år hos Ivar Mortensson-Egnund og har uten tvil mottatt impulser fra ham. Satansmakten i naturen overvinnes av menneskeånden på dens vandring mot himmelvarden. Religion, Kristus og mystisisme dominerer Aukrusts forfatterskap, og han mottok sterke impulser fra Rudolf Steiner og antroposofien. Men også kjærlighetsdiktene får sin plass, og de er viktige ledd i debutboken som egentlig er et eneste stort dikt. Aukrust ble med denne boken et av de største navnene i nynorsk lyrikk.

Han var i mange år lærer, og drev også mellom 1913 og 1917 sin egen skole, først i Gausdal, senere på Dovre. Men så flyttet han hjem til Lom for å gå helt inn for forfatterskapet. I 1926 hadde han ferdig "Hamar i Hellom", og her er det de nasjonale visjonene og drømmene som får den største plassen. Men på dette området måtte han tåle sterk kritikk for fjellbygd-romantikk og sjåvinisme, selv om mange av diktene nok skildrer elendige menneske-krek. Denne boken var den siste som utkom mens Aukrust levde.

Vurderingen av Aukrust har blant kritikerne vært svært varierende, men det er i hvert fall full enighet om at språklig er det få som overgår ham.

Å samle på Aukrust er egentlig en så enkel sak et det ikke er noe å skrive om. Bøkene hans forekommer hyppig. Den eneste vanskelige varianten er vel debutboken i helskinnbindet, som – visstnok – bare skal være utgitt i 50 eksemplarer. En runde til alle Oslo-antikvariatene vil ofte være nok til å skaffe seg den beskjedne produksjonen (i antall titler) i løpet av én dag. Så her gjelder det å stille strenge krav til kvaliteten.

OLAV AUKRUSTS FØRSTEUTGAVER:

1916: Himmelvarden. Cammermeyer.
Innbinding: Omslag, typografisk. Forlagsbind i to varianter:
A. Hellsjirtingbind.*
B. Helskinnbind – visstnok bare utgitt i 50 eksemplarer.

1926: Hamar i Hellom. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Sjtingryggbind.

Etter Olav Aukrusts død er utgitt:

1930: Emne. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, med tegnet vignett.
Denne boken er ingen egentlig førsteutgave - den er identisk med siste del av "Hamar i Hellom".

1930: Solrenning. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Forlagsbind i to varianter:
A. Sjtingryggbind.
B. Skinnryggbind.

1931: Norske terningar. Gyldendal.
Innbinding: Omslag, typografisk. Sjtingryggbind med vareomslag.

1965: Skaldespor. Gyldendal.
Undertittel: Artiklar - Talar - Brev - Dikt. Ved Leif Mæhle. Boken inneholder også en bibliografi.
Innbinding: Omslag, tegnet.